

Eesti Karjäärinõustajate Ühing

**Karjäärinõustamise
eetikakoodeks**

Tallinn 2014

Sisukord

1. Sissejuhatus	2
2. Eetikakoodeksi lähtekohad	2
3. Kvalifikatsioon ja eneseareng	4
4. Töö nõustatavaga	5
5. Psühholoogiliste hindamisvahendite pädev kasutamine	7
6. Koostöö teiste spetsialistidega	9
7. Isikuandmete kogumine ja säilitamine	9
8. Valdkonna areng ja teaduslik uurimistöö	10
9. Koodeksi muutmine ja täiendamine	11
10. Eetikakoodeksi rakendamine	11
11. Kasutatud allikad	11
12. Eetikakoodeksi koostamine ja töörühma koosseis	12
Lisa 1: Eetilise otsustamise mudel	13

Karjäärinõustamise eetikakoodeks väljendab Eesti Karjäärinõustajate Ühingu (EKNÜ) seisukohti kvaliteetse karjäärinõustamisega seonduvates professionaalsetes ja kõlbelistes küsimustes. Eetikakoodeksi peamine eesmärk on aidata karjäärinõustajatel tegutseda kliendi huvides teadlikult, professionaalselt ja eriala väärtushinnangutest lähtudes.

1. Sissejuhatus

Karjäärinõustamise eetikakoodeksi eesmärk on tõsta **karjäärinõustaja** (edaspidi ka **nõustaja**) teadlikkust oma töö eetilistest alustest, määratleda eetilise käitumise põhimõtteid igapäevatoos ning kõlbeliselt raskesti määratletavates olukordades. Karjäärinõustamise eetikakoodeks on abiks kvaliteetse teenuse osutamisel ja eetiliselt keeruliste olukordade lahendamisel.

Karjäärinõustamise eetikakoodeksi alusel saab Eesti Karjäärinõustajate Ühingu (EKNÜ) juhatus suunata ja anda oma hinnangu **karjäärinõustamisega** (edaspidi ka **nõustamine**) seonduvate eetiliste küsimuste lahendamisel.

Eetikakoodeks on mõeldud järgimiseks kõikidele spetsialistidele ja institutsioonidele, kes tegelevad karjäärinõustamisega.

2. Eetikakoodeksi lähtekohad

2.1 Põhieesmärgid

Karjäärinõustamise eetikakoodeksi peamised eesmärgid on:

- 2.1.1** tutvustada ja selgitada karjäärinõustamise eetilist vastutusala;
- 2.1.2** selgitada põhimõtteid, mis määratlevad karjäärinõustamise eetilise käitumise ja praktika;
- 2.1.3** aidata karjäärinõustamisel tegutseda kliendi huvides teadlikult, professionaalselt ja eriala väärtushinnanguid peegeldades;
- 2.1.4** aidata nõustatavatel teadvustada oma õigusi ja vastutust teenuste kasutajana;
- 2.1.5** toetada EKNÜ missiooni elluviimist.

Eetikakoodeks põhineb kindlatel eeldustel ja väärtustel, millest nõustajad saavad lähtuda ka nõustamisprotsessi ülesehitamisel: need on usaldusväarsus, kvaliteet, vabadus, võrdsus, vastutus ja läbipaistvus.

2.2 Eeldused

Kvaliteetse karjäärinõustamisteenuse pakkumiseks peavad nõustamisega seotud institutsioonid (riik, kohalikud omavalitsused, EKNÜ, karjäärinõustamist pakkuvad asutused jne) võimaldama ja tagama:

- 2.2.1 infomaterjalide erapooletuse, tõesuse ja ajakohasuse;
- 2.2.2 piisava ajaressursi nõustamisprotsessi ning nõustajate omavahelise koostöö tegemiseks;
- 2.2.3 ametialase väljaõppe ja kvalifikatsiooni tõstmise võimalused karjäärinõustajatele.

2.3 Väärtused

Karjäärinõustaja lähtub nõustamisprotsessis järgmistest väärtustest:

- 2.3.1 **Usaldusväarsus ja kvaliteet.** Nõustaja tagab konfidentsiaalsuse ning teeb kõik endast oleneva, et osutada professionaalselt usaldusväärset ning kvaliteetset teenust ja nõustatava huve parimal viisil kaitsta.
- 2.3.2 **Vastutus.** Nõustaja on teadlik iseenda professionaalsest identiteedist. Vastutus nõustamisprotsessis on nii nõustajal kui ka nõustataval. Nõustaja vastutab kvaliteetse teenuse pakkumise eest ja nõustatav vastutab valikute, otsuste langetamise ning nendel põhineva tegevusplaani elluviimise eest. Samuti on tähtis, et nõustaja ja nõustatav tunneksid ennast nõustamisel turvaliselt ning nende õigusi ei rikutaks.
- 2.3.3 **Vabadus ja võrdsus.** Karjäärinõustamine avab uusi perspektiive ega piira nõustatavat. Nõustamisel osalemine on vabatahtlik. Nõustataval on vabadus otsustada ja valida, olla sõltumatu. Nõustamisel järgitakse nõustatava vajadusi, mitte organisatsiooni, poliitilisi, tööturu vm huve. Nõustaja lähtub töös võrdse kohtlemise põhimõttest. Nõustajal on vabadus kliendist ja tema vajadustest lähtuvalt valida nõustamismeetodeid.
- 2.3.4 **Läbipaistvus.** Nõustamise tingimused selgitatakse protsessi alguses kõikidele pooltele. Kui nõustaja on nõustatavaga tööväliselt seotud (näiteks sugulus- või sõprussuhte kaudu), teavitab ta nõustatavat selle võimalikest mõjudest nõustamisele.

Karjäärinõustamine nõuab vastavat väljaõpet ning järjepidevat enesearengut kvalifikatsiooni tõstmiseks ja hoidmiseks. Oma kutsealaste kompetentside arendamisel lähtub karjäärinõustaja kutsestandardi nõuetest, osaleb valdkonnasiseste võrgustike koostöös ja jälgib infot eriala arengute kohta.

3. Kvalifikatsioon ja eneseareng

Karjäärinõustaja:

- 3.1 Omab kutsestandardile vastavat väljaõpet ja kompetentse.
- 3.2 Panustab regulaarselt oma kutsealaste teadmiste ja oskuste arendamisse.
- 3.3 Esindab vaid seda kvalifikatsiooni, mida ta on omandanud ning teab eneseklaamil ja teenuse osutamisel oma kompetentsidest lähtuvaid piire.
- 3.4 Esitab vajadusel kehtivaid kutsealaseid nimetusi, tunnistusi, litsentse tõendavaid dokumente.
- 3.5 Eristab selgelt väljateenitud kutsealast kvalifikatsiooni ja talle omistatud aunimetusi (nt. aasta parim karjäärinõustaja, karjäärinõustaja 6 kutsetase).
- 3.6 Ei tekita kolleegides ja nõustatavates ootusi, mida ei suuda täita.
- 3.7 Toetab alustavate nõustajate väljaõpet, on valmis tegutsema oma valdkonnas mentori ja juhendajana.
- 3.8 Panustab oma valdkonna ja valdkonnasiseste võrgustike koostöö toimimisse ja arendamisesse.
- 3.9 Võtab osa kutsealaga seotud ühingute tegevusest.

Töös nõustatavaga hoolitseb nõustaja professionaalse nõustamissuhte loomise ja hoidmise eest, austades nõustatava õigusi ning konfidentsiaalsuse põhimõtteid, olles samas kursis seadusest tulenevate teavitamiskohustustega.

4. Töö nõustatavaga

4.1 Lugupidav ja toetav suhtumine

- 4.1.1 Aitab nõustataval teostada oma potentsiaali, austab tema õigust teha ise teadlikke ja vastutustundlikke otsuseid.
- 4.1.2 Edendab nõustatava heaolu, andes talle täpset ning asjakohast teavet.
- 4.1.3 Olles teadlik oma isiklikest väärtustest ja probleemidest, hoidub nende väljatoomisest ja/või pealesurumisest nõustatavale.
- 4.1.4 Julgustab nõustatavat võtma isiklikku vastutust.

4.2 Konfidentsiaalsus

- 4.2.1 Austab nõustatava või seotud isikute privaatsust ja säilitab konfidentsiaalsuse vastavalt nõustamissuhte eripärale, küsib isiklikku infot nõustatavalt vaid siis, kui see on nõustamist toetav ning vajalik.
- 4.2.2 Teavitab nõustatavat konfidentsiaalsuse piiridest.
- 4.2.3 Kui nõustamisel osaleb kõrvalisi või nõustatavaga seotud isikuid, küsib nõustatavalt selleks eelnevalt nõusolekut ja teavitab kõiki osalejaid konfidentsiaalsuse nõudest ja seonduvatest piirangutest.
- 4.2.4 Arvestab konfidentsiaalsuse põhimõtetega IKT-vahendite kasutamisel (nt e-post, suhtlusvõrgustikud, Skype).
- 4.2.5 Vastutab kõigi kirjete, materjalide, protokollide (sh kirjalike, audio, video, elektrooniliste või elektrooniliselt säilitatud materjali) privaatsuse ja turvalise säilitamise ja vaid asjakohase väljastamise eest.

4.3 Informeeritud nõusoleku rakendamine

- 4.3.1 Austab nõustatava õigust osaleda/mitte osaleda pakutavates teenustes.

- 4.3.2** Teavitab nõustatavat teenuse osutamise käigus kogutud teabe kasutamisest. Tagab kogutud andmete kasutamise ainult ettenähtud eesmärgil.
- 4.3.3** Informeerib nõustatavat teenuse iseloomust ja piirangutest, sealhulgas teenuse konfidentsiaalsuse piiridest, õiguslikest kohustustest ja õigusest konsulteerida teiste nõustajatega.
- 4.3.4** Töötades alaealise või teovõimetu isikuga, kellel ei ole õigust või suutlikkust anda teadlikku nõusolekut, kaasab vajadusel vanemaid või hooldajaid.

4.4 Läbimõeldus ja diskreetsus nõustatava jaoks delikaatse teema jagamisel

- 4.4.1** Kui nõustaja saab teada infot, mida ta on seadusest tulenevalt kohustatud jagama (nt näiteks laste väärkohtlemine, kohtumäärus või kui on selge oht nõustatavale või teistele inimestele), tuleb nõustatavale eelnevalt teada anda, kellele ja millist infot edastatakse.
- 4.4.2** Kui nõustaja leiab, et nõustamise käigus saadud info jagamine on nõustamisprotsessi toetav ja vajalik, peab nõustaja nõustatavat informeerima ja temalt selleks loa saama.
- 4.4.3** Kirjeldab (harival või kogemuste vahetamise eesmärgil) nõustamisjuhtumit ainult juhul, kui nõustatava isik ei ole nõustamisjuhtumi kirjelduse järgi tuvastatav ega juhtumiga seostatav. Edastatav info peab põhinema faktidel, mitte isiklikel hinnangutel.

4.5 Topeltsuhete vältimine

- 4.5.1** On teadlik eetilistest probleemidest, mis võivad kaasneda nõustatavaga isiklike suhete olemasolu korral. Kui vastuolulisi suhteid ei ole võimalik vältida, vastutab nõustaja suhete jälgimise eest, et säilitada neutraalne otsustusvõime ning ära hoida nõustatava kahjustamine ja ärakasutamine.
- 4.5.2** Teavitab vastuoluliste suhete tekkimisel kõiki pooli tekkinud olukorrast, jätkab teenuste osutamist kõigi osapoolte informeeritud nõusoleku korral, kasutab konsultatsiooni ja supervisiooni võimalusi ning vajadusel suunab kliendi edasi.

4.6 Huvide konflikti vältimine

- 4.6.1** Väldib ja/või avalikustab huvide konflikti, mis võib mõjutada tema professionaalset käitumist ja otsuseid.
- 4.6.2** Ei kasuta nõustatavat ära oma isikliku, sotsiaalse, poliitilise või rahalise kasu saamise eesmärgil.
- 4.6.3** Tegutseb selle nimel, et lahendada pooltega seotud huvide konflikt, seades esikohale kliendi huvid.

Psühholoogiliste hindamisvahendite kasutamisel arvestab nõustaja testimise heade tavadega nii hindamisvahendite valikul, hindamise läbiviimisel kui ka tulemuste tõlgendamisel ja tagasiside andmisel.

5. Psühholoogiliste hindamisvahendite pädev kasutamine

Nõustaja kasutab hindamisvahendeid arvestades kliendi isikliku ja kultuuritaustaga. Karjäärilase hindamise põhieesmärk on jõuda usaldusväärsete ja rakendatavate tulemusteni. Hinnatakse näiteks vaimseid võimeid, isiksuseomadusi, huvisid, saavutusi, oskusi, väärtusi ja sooritust. Järgnevad põhimõtted kehtivad nii kvantitatiivsete kui kvalitatiivsete hindamiste kohta:

5.1 Hindamisvahendite kasutamiseks ja tõlgendamiseks vajalik pädevus

Nõustaja kasutab ainult selliseid teste, mille läbiviimiseks ning tulemuste korrektseks tõlgendamiseks on tal olemas vastav väljaõpe, teadmised ja oskused. Nõustaja vastutab selle eest, et testide skoorimine ja tõlgendamine on adekvaatne ja vastab nõustatava vajadustele.

5.2 Hindamisvahendi valik

Hindamisvahendi valikul kaalub nõustaja hoolikalt valiidsust, reliaablust, psühhomeetrilisi piiranguid (sh normide ajakohasust, esinduslikkust ja piisavust antud populatsiooni suhtes) ja asjakohasust.

5.3 Teavitamine ja testitaitja õigused

Nõustaja selgitab nõustatavale mõistetavas keeles hindamise sisu ja eesmärgi, samuti seda, kuidas testitulemusi hiljem kasutatakse. Arvestab nõustatava isikliku ja kultuuritaustaga, testitulemuste mõistetavuse ning tulemuste mõjuga kliendi elule.

Oluline on arvestada järgnevaga:

- 5.3.1** alaealise testitaitja psühholoogiliseks hindamiseks tuleb hankida tema vanema/hooldaja kirjalik informeeritud nõusolek testimise läbiviimiseks, välja arvatud huvisid ja eelistusi mõõtvate küsimustike kasutamisel;
- 5.3.2** testimisel osalemine on vabatahtlik selgelt väljendatud tahteavaldus, mis on isikuandmete kogumise ja säilitamise aluseks;
- 5.3.3** juhul kui inimene ei soovi teste täita, teavitab nõustaja teda ja/või tema vanemat/hooldajat võimalikest alternatiividest, samuti testi täitmata jätmise tagajärgedest;
- 5.3.4** nõustaja teavitab testitaitjaid enne testi läbiviimist testi sisust, küsimuste tüüpidest, juhistest ning sobivatest testi täitmise strateegiatest;
- 5.3.5** nõustaja teavitab testitaitjat või tema vanemat/hooldajat testitaitja õigustest.

5.4 Testitäitja õigused

Testitäitjal on:

- 5.4.1 informeeritud nõusoleku õigus*;
- 5.4.2 õigus testitulemusi teada saada;
- 5.4.3 õigus arutada oma tulemusi testi läbiviijaga;
- 5.4.4 õigus privaatsusele, testivastuste ja tulemuste konfidentsiaalsusele: ilma testitäitja kirjaliku nõusolekuta ei ole lubatud testitulemuste avaldamine testimise eesmärgiga mitte seotud isikutele;
- 5.4.5 õigus testitulemuste tuleb konfidentsiaalsele säilitamisele;
- 5.4.6 õigus mitte saada testitulemuste põhjal halvustavaid hinnanguid.

**Informeeritud nõusolek testimisel tähendab, et testitavale selgitatakse temale arusaadavas keeles testimise põhjused, mis tüüpi teste kasutatakse, mis on testimise tagajärjed, kuidas on kavas teste tõlgendada ning testitulemusi kasutada, millist informatsiooni, kellele ja mis tingimustel testitulemuste kohta antakse või ei anta, millisel viisil saab testitäitja või tema vanem/hooldaja täiendavat infot taotlema või tagasisidet anda.*

5.5 Testitulemuste jagamine

Hindamistulemuste edastamisel võtab arvesse nõustatava heaolu ja eelnevad kokkulepped selles osas, kes hindamistulemusi näevad. Nii individuaalse kui grupitestimise tulemuste edastamisel tagab nõustaja tulemuste täpse ja adekvaatse tõlgendamise. Nõustaja edastab nimelisi hindamistulemusi teistele karjäärinõustamise eest vastutajatele ning vajalikele osapooltele ainult nõustatava või alaealise nõustatava lapsevanema/hooldaja nõusolekul. Nõustaja edastab andmeid ainult neile, kel on olemas vajalik kvalifikatsioon andmete tõlgendamiseks.

5.6 Hindamise läbiviimise tingimused

Nõustaja viib hindamist läbi standardiseeritud tingimustes. Kui hindamine ei toimu standardtingimustel, näiteks ootamatute sündmuste või nõustatava erivajaduste tõttu, võtab nõustaja eritingimusi tulemuste tõlgendamisel arvesse, sh võib ta kahtluse alla seada tulemuste kehtivuse.

5.7 Testitulemuste tõlgendamine

Testitulemuste tõlgendamisel arvestab nõustaja küsimuste või ülesannete sisu, normgrupi eripära, testi tehnilisi andmeid, testitulemustega seotud rakendusvõimalusi ja piiranguid. Nõustaja kirjeldab vajadusel adekvaatselt testi/hindamisvahendi eesmärki, norme, valiidsust, reliaablust ja rakendamise tingimusi.

Kui test ei ole normeeritud samal populatsioonil, kuhu kuulub nõustatav, tuleks hindamisse ja tulemuste tõlgendamisse suhtuda ettevaatusega. Testitulemust võib mõjutada testitava vanus, rahvus, kultuur, erivajadus, sugu, usk, seksuaalne suundumus või sotsiaal-majanduslik staatus.

Nõustatava huve silmas pidades teeb karjäärinõustaja koostööd teiste spetsialistidega: nõustub koostööga, mida pakuvad/vajavad teised ja algatab ise koostööd, kui see on vajalik nõustatava huvides.

5.8 Tagasiside andmine

Nõustaja annab testide kohta tagasisidet kokkulepitult mõistliku aja jooksul ning sellisel viisil, mis on testitajatele mõistetav.

5.9 Turvalisus

Nõustaja kannab hoolt testide ja teiste hindamismeetodite terviklikkuse ja turvalisuse eest. Ta ei kohanda, reprodutseeri ega muuda avaldatud hindamismeetodeid või nende osi ilma väljaandja teadmata ja loata.

5.10 Vananenud hindamisvahendid ja aegunud tulemused

Nõustaja ei kasuta nõustamisel vananenud hindamisvahendeid ega aegunud tulemusi.

6. Koostöö teiste spetsialistidega

Koostöös teiste spetsialistidega lähtub nõustaja järgmistest põhimõtetest:

- 6.1 Austab ja aktsepteerib teiste spetsialistide ja kolleegide õigust oma seisukohale.
- 6.2 Küsib erimeelsuste korral täiendavat „kolmandat“ arvamust.
- 6.3 Lähtub organisatsioonisisestest protseduurireeglitest ning teavitab organisatsiooni, kui need on vastuolus eetikakoodeksiga.
- 6.4 Jagab konfidentsiaalset infot nõustatava kohta teiste spetsialistidega ainult nõustatava nõusolekul ja kui on veendunud, et seda ei kasutata ärilisel eesmärgil.
- 6.5 Käsitleb nõustatavaga seotud infot kovichoonil ja supervisioonil anonüümselt.
- 6.6 Peab kinni kokkulepitud tähtaegadest.
- 6.7 Põhjendab koostööst keeldumist kõikidele pooltele arusaadavalt ja aktsepteeritavalt.

7. Isikuandmete kogumine ja säilitamine

Nõustatava isikuandmete kogumine, töötlemine ja säilitamine toimub kooskõlas [Isikuandmete kaitse seadusega](#) ning karjäärinõustaja tööandja põhimõtteid järgides.

Nõustaja lähtub järgmistest miinimumnõuetest:

Valdkonna arengus on olulisel kohal uurimustöö läbiviimine, tulemuste avaldamine ja teaduspõhine praktika. Teadlasena kehtivad karjäärinõustajatele kõik teaduseetika nõuded.

- 7.1** Teavitab nõustatavat tema kohta käivate isikuandmete kogumisest ja andmete säilitamise tähtsusest.
- 7.2** Küsib nõustatava või tema seadusliku esindaja nõusolekut nõustatava isikuandmete säilitamiseks seaduses ette nähtud juhtudel (nt alaealiste puhul).
- 7.3** Kogub ja säilitab ainult neid nõustatava isikuandmeid, mis on otseses seoses konkreetse nõustamisjuhtumiga ning vajalikud nõustatava edasiseks paremaks teenindamiseks.
- 7.4** Säilitab nõustatava isikuandmeid sõltumata andmekandjast (paber, arvuti, e-keskkond vms) turvalises keskkonnas ning välistama kolmandate isikute ligipääsu nendele.
- 7.5** Hävitab nõustatava isikuandmed, kui need ei osutu enam vajalikuks või on kaotanud oma aktuaalsuse.

8. Valdkonna areng ja teaduslik uurimistöö

Nõustaja, kel on ettevalmistus ja oskused valdkonnapõhise uurimistöö läbiviimiseks, lähtub uurimuste läbiviimisel (uurimuse kavandamisel, andmete kogumisest, andmete hoiustamisel ja tulemuste avaldamisel) tavadest, mis on kooskõlas Eesti teadlaste eetikakoodeksi viimase, Eesti Teaduste Akadeemia üldkogus kinnitatud versiooniga.

- 8.1** Nõustatavat puudutava teabe kasutamiseks mis tahes teaduslikul eesmärgil (nt teaduspõhiste arendusprogrammide väljatöötamiseks, uurimustulemuste avaldamiseks) küsitakse uurimusse kaasatavatelt olema enne andmete kogumist informeeritud nõusolek.
- 8.2** Nõustaja tagab uuritavate isikuandmete konfidentsiaalsuse ja andmete ainult sihtotstarbelise kasutamise.
- 8.3** Nõustaja teavitab uurimusse kaasatavaid kõigest, mis uuringu jooksul toimub või mis võib toimuda, ning uuritavad peavad olema vabatahtlikult nõus uuringus osalema.
- 8.4** Uurimistöö tarbeks andmeid kogudes selgitab nõustaja nõustatavale oma rolle uurija ja nõustajana ning selgitab, mida need rollid tema jaoks kaasa toovad.
- 8.5** Nõustaja arvestada arvutikeskkonnas läbiviidavate uuringutega seotud eetiliste küsimustega.

Eetikakoodeksi töötas välja EKNÜ töörühm aastatel 2013-2014. Edaspidi täiendatakse eetikakoodeksit vastavalt vajadusele ja muudatused kinnitatakse EKNÜ üldkogu otsusega.

9. Koodeksi muutmine ja täiendamine

- 9.1 Karjäärinõustamise eetikakoodeksit täiendatakse vastavalt vajadusele ja muudatused kinnitatakse EKNÜ üldkoosoleku otsusega.

10. Eetikakoodeksi rakendamine

- 10.1 Eetikakoodeks on elektrooniliselt kättesaadav EKNÜ kodulehelt www.kny.ee eesti, vene ja inglise keeles. Trükisena on eetikakoodeks kättesaadav EKNÜ kaudu.
- 10.2 EKNÜ juhatus kutsub vajadusel kokku eetikakomisjoni, kes tegeleb karjäärinõustamise eetika rikkumise küsimustega ja annab juhtumile omapoolse hinnangu.

11. Kasutatud allikad

- 11.1 *Ethical Guidelines for Educational and Vocational Guidance in Denmark*. (2003). The Danish National Council for Educational and Vocational Guidance
- 11.2 *Canadian Standards and Guidelines for Career Development Practitioners, Code of Ethics*, (2007). Canadian Counselling and Psychotherapy Association
- 11.3 *Code of Ethics* (2007). National Career Development Association, America
- 11.4 *The Standards for Educational and Psychological Testing*. (1999). Washington, DC: American Educational Research Association.
- 11.5 *Code of Fair Testing Practices in Education*. (2004). Washington, DC: Joint Committee on Testing Practices. Kättesaadav aadressil <http://www.apa.org/science/programs/testing/fair-code.aspx>
- 11.6 http://www.akadeemia.ee/_repository/File/ALUSDOKUD/Eetikakoodeks2002.pdf

12. Eetikakoodeksi kinnitamine ja töörühma koosseis

12.1 Eetikakoodeks on heaks kiidetud EKNÜ üldkoosoleku otsusega 9. mail 2014.

12.2 Eetikakoodeksi töörühma koosseis:

Töörühma juht: Liisa Raudsepp

Liikmed: Anne-Mari Ernesaks, Ele Linder, Eva Rebas, Kaire Karon, Kati Aus, Kristina Orion, Kulla Naaber, Lana Randaru, Mare Väli, Mirjam Lindpere, Sirli Kriisa, Terje Paes.

Lisa 1: Eetilise otsustamise mudel

Eetilise vastupöi korral käitub nõustaja peenetundeliselt ning leiab kõigi jaoks parima, põhjalikult läbi kaalutud lahenduse. Seejuures on abiks eetilise otsustamise mudel. Mudel aitab nõustajatel teadvustada ja lahendada eetilisi küsimusi.

1. Eetilise vastuolu märkamine

Sageli annab eilisest küsimusest märku nõustaja emotsionaalne reaktsioon, näiteks ebamugavustunne

- teatud olukorra osas,
- enda või nõustatava tegevuste osas,
- nõustatava või kolleegiga suhelses.

2. Oluliste teemade, asjaosaliste ja vastavate eetikapõhimõtete määratlemine

Nõustaja teadvustab omaenda ebamugavustunnet ja mõtiskleb, mida see olukorra kohta räägib. Nõustaja püüab mõista nõustatava või mõne muu antud küsimusega seotud inimese tundeid.

3. Kõikide lahendusvariantide plusside ja miinuste hindamine

Nõustaja kaalub otsuse lühi- ja pikemaajalisi tagajärgi igale inimesele, keda otsus puudutab. Kui eetikakoodeks ei paku olukorrale ühest lahendust, peab ta nõu usaldusväärse kolleegiga.

Nõustaja võtab piisavalt aega olukorra kaalumiseks ja selgitab välja, milline on tema enda ja teiste emotsionaalne reaktsioon iga lahenduse suhtes.

4. Sobivate lahendusvariantide valik, elluviimine ja hindamine

Nõustaja valib lahenduse, mis tundub kõigi osaliste suhtes antud olukorras parim. Nõustaja võtab vastutuse otsuse tagajärgede eest ja on valmis tegelema võimalike negatiivsete tagajärgedega. Tuleb veenduda, et lahendus toimib. Kui eetiline probleem ei leia lahendust, tuleb vajadusel taas läbida eetilise otsustamise etapid.